

MTA Meteorológiai Tudományos Bizottság

Elnök: Dr. Haszpra László, az MTA doktora, OMSZ

Titkár: Dr. Weidinger Tamás, ELTE Meteorológiai Tanszék

Beszámoló az MTA MTB tevékenységéről, 2008. január 1. – 2009. július 1.

Az MTA MTB hagyományainak megfelelően képviseli és szervezi a hazai meteorológiai kutatást. A tudományos fokozatot szerzett szakemberek számára fontos, hogy részt vegyenek a köztestület munkájában. Különösen lényegesnek tartjuk a PhD fokozatot szerzett fiatal kutatók részvételét a Bizottság tevékenységében. A Meteorológiai Tudományos Bizottságban részt vesznek az OMSZ szakemberi, illetve az egyetemeken dolgozó oktatók és kutatók. Bizottságunknak négy akadémikus tagja van.

Az MTB évente általában két ülést tart: egyet tavasszal és egyet ősszel. A tavaszi megbeszélés fontos napirendi pontja a Meteorológiai Tudományos Napok szervezése. E két napos ülészak része a Magyar Tudomány Ünnepe rendezvénysorozatnak; az MTA Nagytermében kerül megrendezésre november második felében. Hagyományosan nagy a rendezvény iránti érdeklődés, a program sikeréért a KvVM is védnökséget vállalt.

A szakmai munka fontos része a munkabizottságokban folyó tevékenység. A 2005–2008-as akadémiai periódusban 4 munkabizottság dolgozott: évente 1–3 rendezvényt, munkabizottsági ülést tartottak. A Meteorológiai Tudományos Napok rendezvényét is egy-egy munkabizottság készíti elő; felelős a szervezésért, illetve a konferencia anyagának a megjelentetéséért.

Az OMSZ vezetése fontosnak tartja és segíti az MTA MTB munkáját. Támogatja a Meteorológiai Tudományos Napok kiadványának az elkészítését, hozzáférhetővé teszi az előadásokat az OMSZ honlapján.

A 2008-ban impakt faktort szerzett Időjárás című folyóirat pedig a Meteorológiai Tudományos Napok témájához kapcsolódó különszámot ad ki 2010 elején. Jelenleg a dupla számba kerülő cikkek bírálata folyik. A két vendégszerkesztő a Légkördinamikai Munkabizottság tagja.

Szintén fontos feltétele az eredményes szakmai munkának a meteorológiát oktató egyetemi tanszékek és az MTB közötti hagyományosan jó kapcsolat.

Az MTA MTB tevékenysége 2008. január-szeptember között

A Tudományos Bizottság 2008 tavaszán az Internet felhasználásával folytatott egyeztetéseket, ahol a fő kérdés a korábban elfogadott Meteorológiai Tudományos Napok programjának a véglegesítése volt.

Fontos esemény volt a Regionális Éghajlatmodellezési Munkaértekezlet (Regional Climate Modelling Workshop) is, amit az OMSZ rendezett 2008. februárjában. A meghívottak között szerepelt az MTA MTB is ([I. függelék](#)).

Az MTB újraválasztásának előkészítése 2008 szeptemberében kezdődött ([II. függelék](#)). A munkabizottságok is több rendezvényt szerveztek. Ezeket a [III. függelék](#) alapján mutatjuk be.

Légkördinamikai Munkabizottság:

2008. március: előadótülés és a 2008. évi Meteorológiai Tudományos Napok előkészítése.
Elhangzott előadások:

Vörös Miklós (OMSZ): Az AROME nem-hidrosztatikus numerikus modell fejlesztése.
Kristóf Gergely, Rácz Norbert és Balogh Miklós (BME Áramlástan Tanszék): a gravitációs hullámok modellezése általános célú áramlástan szoftverrel

Légköri Erőforrás Munkabizottság:

2008. május 22. Előadó ülés:

Weidinger Tamás, Gyöngyösi András Zénó (ELTE) és Bánfalvi Károly (Netpoint Bt): A szélenergetikai becslések módszertana numerikus modellszámítások és meteorológiai mérések alapján.

Pálosi Dániel (Kaposvári Egyetem): A szélenergia alkalmazásának gazdasági vizsgálata.

Éghajlati Munkabizottság:

Munkabizottság tagjai aktív részt vállaltak a VAHAVA Program végrehajtásában, a Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia c. Országgyűlési Határozat (elfogadva 2007. március 17) előkészítésében és többszöri véleményezésében. Ugyancsak többen kaptak felkérést a nemzeti koordinátortól, hogy véleményezzék az IPCC Negyedik Értékelő Jelentése egyes munkacsoport-anyagait, Szintézis-Jelentését és Hidrológiai Speciális Jelentését. Számos elméleti, statisztikus és alkalmazott klimatológus kutató vett részt az IPCC 2008-as Negyedik Jelentése Döntéshozói Összefoglalóinak magyar nyelvű kiadásában, mint a fordítás szakmai lektorai. Az IPCC 2008 áprilisában Budapesten tartotta soros ülését, amelyen a Munkabizottság több tagja is részt vett és az üléshez kapcsolódó Outreach Event-en is többen tartottak angol nyelvű szakmai előadást ([IV. függelék](#)).

Az újra választott Meteorológiai Tudományos Bizottság első éve

A 2008 őszen újraválasztott Meteorológiai Tudományos Bizottság a korábbi hagyományokra építve végzi munkáját. Ehhez jó alapot teremtett a korábbi elnök és titkár (Dr. Bozó László és Horányi András) által kialakított szervezeti rend, az egyre erősödő munkabizottsági tevékenység és a megbízható információáramlás. A választási előkészületek 2008 szeptemberében kezdődtek ([II. függelék](#)).

Az új bizottság első ülésére 2009. október végén került sor. A napirend meghatározó kérdése volt a munkabizottságok beszámolója, az elkövetkező 3 éves szakmai munka tervezése (munkabizottságok megalakulása, Meteorológiai Tudományos Napok Programja) és képviselőink megválasztása a Földtudományi Komplex Tudományos Bizottságba ([III. függelék](#)).

A szakmai tevékenység öt munkabizottságban folyik, amit az *I. táblázatban* mutatunk be.

Munkabizottság	Elnök	Titkár
Agrometeorológiai Munkabizottság	Anda Angéla	Szalai Sándor
Éghajlati Munkabizottság	Bartholy Judit	Lakatos Mónika
Légkördinamikai Munkabizottság	Horányi András	Vörös Miklós
Légkörfizikai és Levegőkémiai Munkabizottság	Geresdi István	Ács Ferenc
Légköri Erőforrás Munkabizottság	Tar Károly	Wantuchné Dobi Ildikó

I. táblázat az MTA MTB munkabizottságai.

Időrendben az új Bizottság első feladata a 2008. évi Meteorológiai Tudományos Napok megrendezése volt (2008. november 20-21, [http://www2.mta.hu/index.php?id=esemenyek&tx_calendar_pi1\[viewtime\]=1301781600&tx_calendar_pi1\[view\]=6&tx_calendar_pi1\[showUid\]=9331&cHash=18bd342cdb](http://www2.mta.hu/index.php?id=esemenyek&tx_calendar_pi1[viewtime]=1301781600&tx_calendar_pi1[view]=6&tx_calendar_pi1[showUid]=9331&cHash=18bd342cdb))

A részletes programot az [V. függelék](#) tartalmazza. A résztvevők megtöltötték az MTA nagytermét. Az előadások az időjárás előrejelzés különböző vonatkozásait tárgyalták. A konferencia anyagából készülő kiadvány nyár végére készül el.

Az új bizottság második ülésére 2009 februárjában került sor ([VI. és VII. függelék](#)). Részletesen foglalkoztunk a Meteorológiai Tudományos Napok elkövetkező hároméves tematikájának meghatározásával; az öt munkabizottság vezetője pedig az éves programtervezeteket mutatta be.

Fontos kérdésnek tartjuk az MTB tevékenységének bemutatását, megfelelő WEB-es felület kialakítását. Az ezzel kapcsolatos előkészítő munkát az MTB elnöke fogja össze (egységes arculat és információtartalom kialakítása más szakterületi bizottságokkal egyeztetve).

Ezen az ülésen számolt be Haszpra László az MTA Környezettudományi Elnöki Bizottság Felkészülés a Klímaváltozásra albizottsága és az IPCC Munkacsoport által október végén kezdeményezett éghajlatváltozással foglalkozó akadémiai állásfoglalás előkészítéséről.

A harmadik, „virtuális MTB ülés” témája az ICOS nemzetközi környezeti mérőrendszerbe való részvételünk volt ([VIII. és IX. függelék](#)). A témakört és a hazai kutatási háttérét bemutató anyagot a bizottság résztvevői véleményezték: fontosnak és támogatásra méltónak találták ([X. függelék](#)). *(Az MTA, mint köztestület szerepe és súlya többek között az ilyen kezdeményezések véleményezésében, illetve a Bizottsági állásfoglalások továbbvitelében és képviselétében áll.)*

„... A hozzászólásra, vitára nyitva álló egy hét alatt a Bizottság 15 tagja nyilvánított véleményt. Valamennyi hozzászóló javasolta az ICOS hálózathoz való magyar csatlakozást.

A beérkezett felvetésekre válaszolva Haszpra László hangsúlyozta, hogy nem egy hazai projekt esetleges támogatásáról van szó, hanem arról, hogy Magyarország saját politikai, környezetpolitikai és szakmai érdekei alapján, egyben támogatva a közös európai célokat is, csatlakozzon-e a formálódó nemzetközi hálózathoz, vállalva a csatlakozásból fakadó kötelezettségeket és anyagi terheket is. Jelezte, hogy mivel a jelenlegi tervek szerint az ICOS-t formálisan kormány szintű nemzetközi egyezmény fogja létrehozni, ezért az ICOS által elfogadható, a hosszú távú finanszírozásra vonatkozó szándéknyilatkozat is valószínűleg csak az állami költségvetési szférából érkezik.

Az MTB elnöke, a 2009. február 23-i szakértői ülés kérésének megfelelően, a szakértői ülés kéréséről és a Meteorológiai Tudományos Bizottság véleményéről a soron következő osztályülés (2009. március 17.) előtt tájékoztatja a X. Osztály elnökét.”

A bizottsági ülések mellett fontos szerepe van az előadói ülések szervezésének, neves külföldi szakemberek meghívásában. Két – részben az MTA MTB közreműködésével szervezett – rendezvény volt 2009-ben. Az egyiknek az OMSZ adott helyet, ahol a Naval Research Laboratory kutatói ismertették eredményeiket ([XI. függelék](#)), míg az MTA székházában tartott másik előadáson Michael Ghil beszélt a klímadinamika aktuális kérdéseiről. Az előadói ülés az MTB Légkördinamikai Munkabizottság közreműködésével szervezett nemzetközi Klímadinamikai PhD Iskolához kapcsolódott ([XII. függelék](#)).

Lényegesnek tartjuk a bizottság tagjai közötti információáramlást, a hozzánk érkező rendezvényekről, PhD és habilitációs előadásokról szóló tájékoztatók széles körben történő megismertetését. Ez mutatja a [XIII.](#) és a [XIV. függelék](#). *(A köztestületnek, mint a szakterület tudományos fórumának is működni kell.)*

Munkabizottsági programok

Az MTA MTB hatékonyságának egyik fokmérője a munkabizottságokban folyó tevékenység, a hazai tudományos közélet fontos színtere – egyik megjelenítője az MTA köztestületi jellegének.

A beszámoló végén bemutatjuk az 5 munkabizottság 2008 októbere óta végzett gazdag tevékenységét.

Légkördinamikai Munkabizottság: Sikeresen megszervezte a 2008-as Meteorológiai Tudományos Napokat és jól halad az idei, immár 35. Tudományos Napok szervezésével ([XV. függelék](#)). Elkészült a program, s folyik a kiadvány előkészítése. Az előkészítő munkában kiemelkedő szerepe van Putsay Máriának, Horányi Andrásnak és Vörös Miklósnak. Mindhárman az OMSZ munkatársai.

Folyik a BME Áramlástan Tanszékével közösen szervezett városi modellezéssel foglalkozó workshop előkészítése. E rendezvény BME-n megrendezésre kerülő

Conference on Modelling Fluid Flow rendezvényhez kapcsolódik (Budapest, 2009 szeptember 9-12., <http://www.cmff.hu>).

A munkabizottság tevékenységéről szóló anyagot a [XVI. függelék](#) tartalmazza.

Agrometeorológiai Munkabizottság: Két akadémiai ciklust kihagyva alakult újjá, ami a mezőgazdaság és a meteorológia kapcsolatának fontosságára utal. A 2009. február 20-án tartott ülésen a fő téma az oktatás és a tudományos utánpótlás kérdése volt. Fontos feladat a gyakorlati és az elméleti ismeretek összehangolása, a meteorológusok és az agrárszakemberek közötti kommunikáció szélesítése, új oktatási módszerek kialakítása. A következő szakmai ülésre Debrecenben kerül sor, ahol a téma az agrometeorológiai obszervatóriumok szerepe az agronómiai kutatásban ([XVII. függelék](#)).

Éghajlati Munkabizottság: Az újjáalakult bizottság két ülést tartott. Az első beszámolót hallgattak meg az MTA Környezettudományi Elnöki Bizottság terveiről, illetve az MTA-KEB Felkészülés a Klímaváltozásra albizottság munkájáról. Foglalkoztak a 2010-es Meteorológiai Tudományos Napok programjával is ([XVIII. függelék](#)).

Az elkövetkező év legfontosabb feladata egy az éghajlatváltozás problémakörét áttekintő könyv elkészítése. E témakörrel szolt a második ülés 2009. július 7-én ([XIX. függelék](#)). Megalakult a szerkesztőbizottság, s a tervek szerint az OMSZ és az MTA MTB támogatásával 2010-ben jelenne meg a hiánypótló munka. Az intézményeket, illetve tudományterületeket (éghajlat, hatásvizsgálatok, társadalomtudományi vonatkozások) összekötő munka jól jeleníti meg *az MTA, mint köztestület integráló szerepét*. A cél: tudományos alapossággal válaszolni az éghajlatváltozással kapcsolatos természet- és társadalomtudományi kérdésekre. A bizottság tagja felkészültek: hazai és nemzetközi folyóiratokban publikálnak a témakörrel. Adott tehát az elméleti háttér és az intézményi támogatás, és a Munkabizottság szervezési háttere.

A két bizottsági ülés jegyzőkönyvét a [XVIII.](#) és a [XIX. függelék](#) tartalmazza.

Légkörfizikai és Levegőkémiai Munkabizottság:

Az újjáalakult munkabizottság két rendezvényt tartott ([XX. függelék](#)). Új elemként foglalkoznak levegőkémiai kérdésekkel is. Ez a névváltoztatásban (eddig Légkörfizikai Munkabizottság volt), illetve a hazai levegőkémiai szakemberek Munkabizottságba történő meghívásában is jelentkezik. Nagy súlyt fektetnek a fiatal kutatók tudományos közéletbe történő bevonására. A Munkabizottság évente két összejövetelt tervez. A lehetséges helyszínek az OMSZ, az ELTE, vagy valamely vidéki egyetem. A találkozók témája lehet a) szakterületenkénti előadások, b) külföldi vendégek előadásai és c) fiatal, új tagok bemutatkozó előadásai.

A második Munkabizottsági ülés Pécsen volt 2009. március 6-án. Itt hangzott el Greg Thomson, tornádó vadászattal kapcsolatos érdekes előadása, amelyen egyetemi hallgatók is részt vettek.

Légköri Erőforrás Munkabizottság: A társtudományokkal való kapcsolattartás fontos eleme a bizottság működésének (agrár- és mérnöki tudományok, társadalmi vonatkozások). A munkabizottság évente több tematikus előadóülést, konferenciát szervez Budapesten és Debrecenben. Együttműködik a Magyar Meteorológiai Társasággal, a Magyar Szélenergetikai Társasággal és a Debreceni Akadémiai

Bizottsággal. A 2009-es év kiemelkedő eseménye volt a Környezet és Energia Konferencia a DAB székházban. (<http://geo.science.unideb.hu/taj/page/energiakonf2009>) A munkabizottság tevékenységét bemutató anyagot (jegyzőkönyvek, meghívók) a [XXI. függelék](#) tartalmazza.

Összefoglaló megjegyzések

A beszámolóban igyekeztünk bemutatni az MTA Meteorológiai Tudományos Bizottságában, illetve az MTB 5 munkabizottságában folyó sokrétű szakmai munkát.

E tevékenység a hagyományokra épül. A Tudományos Bizottság korábbi vezetői, mint Mészáros Ernő, Major György és Bozó László akadémikusok, vagy Varga Haszonits Zoltán professor emeritus megteremtették azt az alapot, amit folytatni kell.

Fontosnak tartjuk az OMSZ az egyetemek és a meteorológiát használó társtudományok jó kapcsolatát, az itt dolgozó szakemberek közötti információáramlást. Ezt segíti a Meteorológiai Tudományos Napok rendezvénye, a MTESZ-szel kialakított jó kapcsolat.

Megnőtt az igény a meteorológia iránt. Az éghajlatváltozással, az időjárás- és veszélyjelzéssel kapcsolatos kérdések fontossá teszik a gazdasági élet szereplőivel és a döntéshozókkal kialakított jó kapcsolatokat. Fontosnak tartjuk a nemzetközi szervezetek nyújtotta lehetőségek kihasználását is, így az ICOS programba történő bekapcsolódást, vagy a GEOSS programban való akadémiai részvétel erősítését.

Budapest, 2009. július 20.

Dr. Haszpra László
MTA MTB elnöke
OMSZ

Dr. Weidinger Tamás
MTA MTB titkára
ELTE Meteorológiai tanszék

Függelékek

I. Függelék

Regional Climate Modelling Workshop programja és meghívója
(http://mtb.met.hu/beszamolok/doc/2008_I_melleklet.pdf)

II. Függelék

Az MTA MTB választás előkészítése: 2008. szeptember 23.
(http://mtb.met.hu/ulemek/doc/ules_20080923.pdf)

III. Függelék

Emlékeztető a Meteorológiai Tudományos Bizottság 2008. október 28-i üléséről
(http://mtb.met.hu/ulemek/doc/ules_20081028.pdf)

IV. Függelék

Éghajlatváltozás: Tudomány és Politika. Fórum a Magyar Tudományos Akadémián,
2008. április 8. kedd – Meghívó
(http://mtb.met.hu/beszamolok/doc/2008_IV_melleklet.pdf)

V. Függelék

A 2008. éve Meteorológiai Tudományos Napok meghívója és programja
(<http://mtb.met.hu/rendezvenyek/doc/20081120-MetNap.pdf>)

VI. Függelék

Meghívó a Meteorológiai Tudományos Bizottság 2009. február 17-i ülésére
(http://mtb.met.hu/ulemek/doc/ules_20090217.pdf)

VII. Függelék

Emlékeztető a Meteorológiai Tudományos Bizottság 2009. február 17-i üléséről
(http://mtb.met.hu/ulemek/doc/ules_20090217.pdf)

VIII. Függelék

Az az ICOS ([Integrated Carbon Observation System](http://icos-infrastructure.ipsl.jussieu.fr)
<http://icos-infrastructure.ipsl.jussieu.fr>) programban történő magyarországi részvételről
szóló anyag kiküldése véleményezésre az MTA MTB tagok részére
(http://mtb.met.hu/ulemek/doc/ules_20090305.pdf)

IX. Függelék

INTEGRATED CARBON OBSERVATION SYSTEM (ICOS) pán-európai üvegházgáz
megfigyelési rendszer a tudományos kutatás és a (poszt-)kiotói európai környezeti
stratégia támogatására
(http://mtb.met.hu/ulemek/doc/ules_20090305.pdf)

X. Függelék

Emlékeztető a Meteorológiai Tudományos Bizottság 2009. március 5-12. közötti virtuális
üléséről

http://mtb.met.hu/ulesek/doc/uless_20090305.pdf)

XI. Függelék

A Naval Research Laboratory kutatóinak előadása az OMSZ-ban
(http://mtb.met.hu/beszamolok/doc/2008_XI_melleklet.pdf)

XII. Függelék

Michael Ghil előadása az MTA Kistermében 2009. június 18-án
(http://mtb.met.hu/beszamolok/doc/2008_XII_melleklet.pdf)

XIII. Függelék

Meghívó habilitációs előadásra
(http://mtb.met.hu/beszamolok/doc/2008_XIII_melleklet.pdf)

XIV. Függelék

Meghívó a Hegyfoki Kabos Emlékülésre
(http://mtb.met.hu/beszamolok/doc/2008_XIV_melleklet.pdf)

XV. Függelék

A 2009-es Meteorológiai Tudományos Napok szervezése és programja
(http://mtb.met.hu/beszamolok/doc/2008_XV_melleklet.pdf)

XVI. Függelék

Az MTA MTB Légekördinamikai Munkabizottság 2008-2009-es tevékenysége
(http://mtb.met.hu/beszamolok/doc/2008_XVI_melleklet.pdf)

XVII. Függelék

Az MTA MTB Agrometeorológiai Munkabizottság 2008-2009-es tevékenysége
(http://mtb.met.hu/beszamolok/doc/2008_XVII_melleklet.pdf)

XVIII. Függelék

Az MTA MTB Éghajlati Munkabizottság alakuló ülésének jegyzőkönyve
(http://mtb.met.hu/beszamolok/doc/2008_XVIII_melleklet.pdf)

XIX. Függelék

Az MTA MTB Éghajlati Munkabizottság 2009. július 7-i ülésének jegyzőkönyve
(http://mtb.met.hu/beszamolok/doc/2008_XIX_melleklet.pdf)

XX. Függelék

Az MTA MTB Légeköri Erőforrás Munkabizottság 2008-2009-es tevékenysége
(http://mtb.met.hu/beszamolok/doc/2008_XX_melleklet.pdf)

XXI. Függelék

Az MTA MTB Légekörfizikai és Levegőkémiai Munkabizottság 2008-2009-es tevékenysége
(http://mtb.met.hu/beszamolok/doc/2008_XXI_melleklet.pdf)